

ינואר 2007

צוות חירום יישובי

מבוא

במצבי חירום, אסונות ומשברים קשים העובדות מפירות את שגרת חי היום יום.

במצבי החירום קיים אלמנט ההפתעה. הכנה טובה של המערכת והאוכלוסייה למצבי לחץ אפשריים, תסייע להתמודדות טובה יותר של הקהילה עם הקשיים הארגוניים והפסיכולוגיים הנובעים ממצבי החירום.

בניית תוכנית התערבות בשעת חירום או משבר היא ניסיון להתאימה להתמודדות של קהילת יד מרדכי עם המשבר.

נדרש עם כן להכין "תוכנית מגירה" הכוללת הצעות אופרטיביות המותאמות ליד מרדכי, לאחר עבודה של צוותי חשיבה ומשימה (מכלולים) הנוגעים בדבר.

מצב חירום עלול לגרום לתגובות רגשיות חזקות מאד, כאשר לא ניתן לצפות מראש כיצד יגיב אדם כזה או אחר לאירוע מסוים.

תגובות יחידים יכולים להשפיע לחיוב ולשלילה על הכלל.

במקביל לתגובות היחידים מגיבות גם המערכות הרחבות יותר, משפחתיות, קהילתיות, אזוריות, ארציות.

הכנה טובה ומוקדמת תסייע להתמודדות מערכתית טובה יותר עם הקשיים הצפויים במישורים השונים: ארגוני, נפשי, פסיכולוגי, קהילתי.

מצב חירום – מצב חיצוני קיצוני המהווה איום על חיי אדם ו/או יקריו, הגורם לאדם שינויים: פסיכולוגיים, פסיכולוגיים, התנהגותיים חברתיים.

עצמת השינויים הנגרמים עקב מצבי החירום שונה מאדם לאדם.

צוות החירום היישובי (צח"י) של יד מרדכי מוקם בימים אלה ונועד לטפל במצבי משבר וחירום קהילתיים הן מן הצד הביטחוני והן מן הצד המשברי של אסון כזה או אחר.

צוותי חירום יישוביים מוקמים על סמך ניסיון ולקחים מאירועים שקרו, לאור המצב הביטחוני במדינה ולאור תרחישים על העלול להתרחש.

בראש הצוות עומד עמוס קלרמן.

צוות חירום יישובי נועד לתת מענה לצרכים הבסיסיים המרכזיים והדחופים לפרט ולקהילה בעת חירום:

- א. צורך קיומי – הישרדות.
- ב. הצורך במידע.
- ג. הצורך בתמיכה.
- ד. הצורך במנהיגות מכוונת.

בשעת אמת, הצורך של הקהילה יביא לציפיות להיותו של צח"י צוות המסוגל לארגן את הקהילה מבחינה מערכתית, לספק לה מידע והסברה, הנחיות לפעולה, להפגין שליטה ומנהיגות, לגלות רגישות ותמיכה כלפי משפחות נפגעים וכלפי חלקים מן הציבור הנזקקים לתמיכה חברתית ונפשית.

צח"י יד מרדכי נבנה בזמן שמסביב קיימת הרגשה של התחממות הגזרה כאשר חדשות לבקרים מדובר באמצעי התקשורת על תרחישים כאלה ואחרים העלולים להתרחש, מה שמגביר את המתח.

חשוב לזכור כי אנשי צוות החירום היישובי הם מתנדבים מתוך הקהילה הפועלים למען הקהילה.

מתי יופעל צוות החירום היישובי?

באירועי חירום או אסון במסגרת הקהילה, כאלה ואחרים המצדיקים הפעלתו:

בתוך הקיבוץ

איום בהתאבדות או התאבדות, מוות פתאומי, דליקה או התפוצצות בעלות השפעה קשה, תאונה קשה, פציעה, אירוע פלילי חמור וכד'.

מחוץ לקיבוץ

תאונת דרכים או תאונת עבודה, אסון בעת טיול וכד'.
אין הכוונה לאירוע בודד אלא אם כן הוא יוגדר כאירוע בעל השפעה מהותית על הקהילה לאחר התייעצות בין ראש צח"י למזכיר ולמנהל הקהילה.

אירוע טרור/פח"ע

אירוע הנגרם על ידי פעילות חבלנית כלשהי, בתוך הקיבוץ או מחוצה לו, כאשר עיקר הפעילות במקרה שכזה תושט בתחילה על צוות הביטחון וכיתת הכוננות ולאחר מכן יבוא הטיפול "האזרחי".

אסון טבע

אירוע הגורם לפגיעה קשה, ברכוש או בנפש כתוצאה מרעידת אדמה או שיטפון, קריסת מבנה וכד'.

מצבי החירום יכולים להיות קצרים – שעות מספר, ממושכים – ימים או מתמשכים – שבועות וחודשים. משך זמן החירום מחייב את צוות החירום היישובי להתארגנות מתאימה.

העקרונות המנחים את פעולת צוות החירום היישובי

1. המערכת נבנית בטרם קרות אירוע ומופעלת בזמן אירוע חירום/אסון.
2. מינימום שינויים בין שיגרה לחירום על פי עיקרון הרציפות התפקודית.
3. מתן מענה הולם לפרט ולקהילה באמצעות כתובת אחת מוכרת ונגישה.
4. קירבה פיזית אל התושבים – גישה פשוטה וישירה של כל התושבים למערכת החירום.
5. מהירות תגובה – הפעלת מערכת החירום במהירות האפשרית כמעט מיד עם קרות האירוע.
6. תיאום מערכת החירום הפנימית עם ארגוני החירום האחרים – צה"ל, משטרה, כיבוי אש, מד"א.
7. ניצול המשאבים הפנימיים (אנושיים בעיקר) להפעלת מערכת חירום רב מקצועית בניהול מרכזי.
8. בניית יכולת מתן תשובה לבעיות הצצות במספר מוקדים בו זמנית.
9. האפשרות לתת מענה מקצועי לסוגי איומים שונים על ידי אנשים מתוך הישוב.
10. בניית יכולת של הקיבוץ לתת מענה וסיוע ראשוניים בשלב המיידית ומענה מקצועי מאוחר יותר.
11. גמישות המערכת והתאמתה מבחינה ארגונית לפעול בהתאם לנסיבות המשתנות.
12. המשכיות במתן שירותים לתושבים למרות וחרף מצב החירום ותוך כדי מצב החירום.
13. יציאה ממצב החירום וחזרה לשגרה מהר ככל האפשר תוך המשך מתן סיוע למי שנזקק לו.

מטרה – החזרת היחיד, המשפחה והקהילה לחיי שגרה מוקדם ככל האפשר.

סוגי איום

איום על החיים
איום על שלמות נפשית
איום על שלמות פיזית
איום על קרובי משפחה
איום על אמונות וערכים

האנשים שונים זה מזה בהערכתם את מידת האיום.

גורמים העומדים בבסיס ההערכה של מידת האיום

עצמת האיום
מיידיות הסכנה
ניסיון קודם במצבי חירום דומים
הערכה של מידת הפגיעות האישית
הגדרה אישית של מצב כ"מאיים" או כ"מאתגר"

חשוב

מידת האמון של האדם ביכולתו וביכולת הגורמים שמסביבו, להתמודד בהצלחה עם האיום.

אירוע חירום – כל אירוע על רקע תאונתי או פח"עי הדורש התערבות של צוות החירום היישובי..

מערך חירום

כולל את צוות צה"י, צוותי עזרה ראשונה מבחוגן (עזרה ראשונה, כבוי אש, סיוע נפשי...), משטרה, צה"ל.

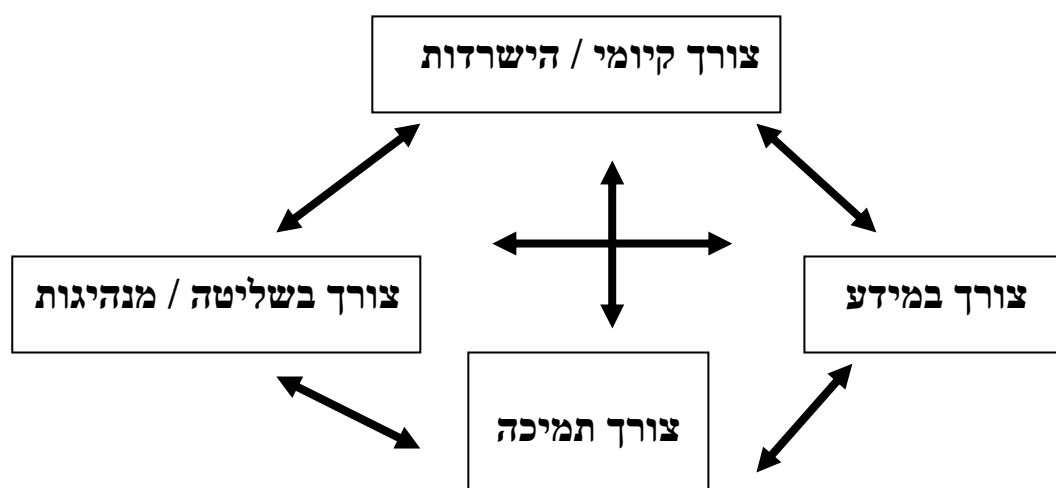
משבר – התערערו זמנית של פרט או מערכת עקב לחץ חיצוני, או מתפיסת אירוע כמאיים. כל זאת כאשר השיטות השגרתיות והמיומנויות להתמודדות אינן יעילות או אינן מוכרות או שאינן זמינות בזמן. תקופה המאופיינת בחרדה, חוסר שליטה, אין אונים ודאגה באשר לתוצאות האירוע או בקשר לעתיד בכלל.

אסון – אירוע חיצוני, דרמטי ופתאומי המאיים על תחושת שיווי המשקל הנפשי. יכול להיות אירוע פיסי כמו אסון טבע, מלחמה, פרידה כפויה מאדם משמעותי, אירוע ביולוגי כמו פציעה קשה, מחלה קשה ושילוב של גורמים נוספים. לדעת מומחים באסונות המוניים קשים, מתמוטט העולם הפסיכולוגי של האדם כשם שמתמוטט עולמו הפיזי.

צרכים בסיסים במצבי חירום

במצבי חירום וסכנה יש לאדם 4 צרכים בסיסיים אשר ישפיעו על תגובתו. ככל שהמצב חמור יותר, כך עולה חשיבות ארבעת הצרכים הבאים:

צרכים מרכזיים במצבי חירום

הצורך הקיומי/הישרדות הנו הדחוף ביותר לאדם שיעשה הכל למנוע סכנה ופגיעה בו, במשפחתו ובמכריו. אם בכל זאת אירעה פגיעה, יעשה הכל לצמצום הפגיעה והנזק. צורך זה מתחבר לעקרון הרציפות לפיו האדם ישאף במקרה של משבר להחזיר את המצב לקדמותו תוך התגברות וסילוק תוצאות האירוע, במהירות האפשרית.

הצורך במידע הנו צורך לקבל את מלוא הפרטים על איום צפוי או על איום שהתרחש בפועל, השלכותיו ותוצאותיו, השפעותיו והפעילות הנדרשת בכל רמה בכל שלבי האירוע. צורך זה מסייע לאדם להתגבר על העמימות ואי הוודאות ומאפשר לו לבצע הערכת מצב ולקבל החלטות.

צורך בשליטה ובמנהיגות הנו צורך של מי שנקלע לסכנה, כדי להגיע לשליטה בהקדם האפשרי ו/או לחפש גורמים סמכותיים ומקצועיים המסוגלים להפגין שליטה במצב, מנהיגות וטיפול מקצועי במצב ותוצאותיו. ככל שהפגיעה חזקה יותר או ככל שהאדם פגיע יותר כך יחפש גורמי סמכות ומנהיגות וציית להם.

צורך בתמיכה הנו צורך של אדם במצב סכנה, לחץ או איום, לקבל מאנשים אחרים, בעיקר קרובים לו או בעלי סמכות.

תגובות של התעניינות בו ובמצבו, הזדהות רגשית (אמפתיה), הצעת עזרה, עידוד רגשי והצעת סיוע, על מנת לתמוך בו מבחינה רגשית ופיזית.

צוות חירום יישוביאמור לתת מענה ולמלא את ארבעת הצרכים האלה.

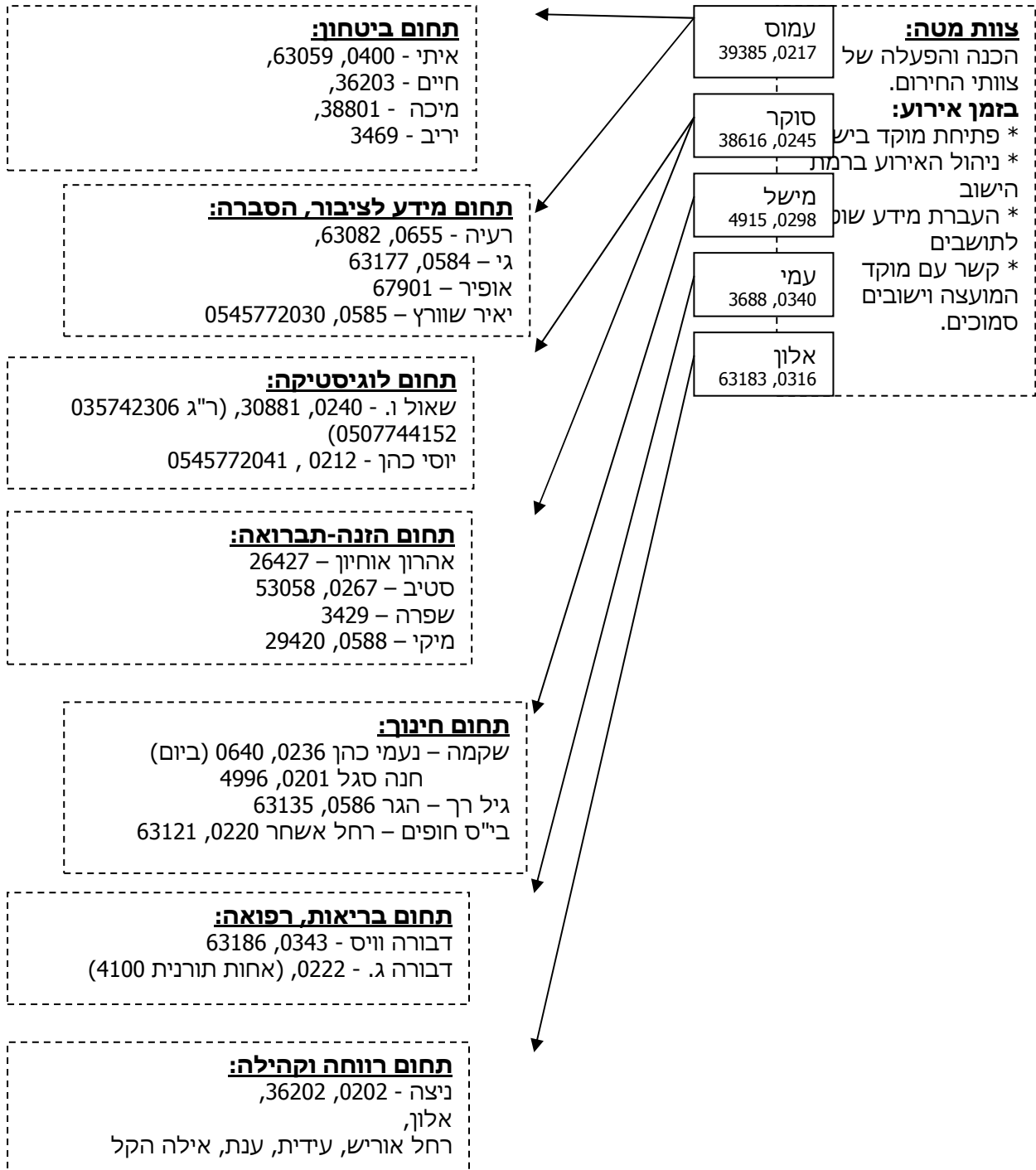
התערבות בשעת חירום

התערבות בשעת חירום מוגדרת כהתערבות המתאימה עצמה לתגובות האנשים באסונות ספציפיים. חשוב לקבוע ולהגדיר מושגים ברורים כדי שכולם ידברו ב"אותה שפה".

אירועי חירום או אסון הם מצבים "לא נורמליים" המפרים שגרה ואיזון הקיים באוכלוסייה רגילה ונורמאלית. בדרך כלל הרוב לאחר ההלם הראשוני יגיבו באופן הגיוני, יאספו עצמם להצלתם הם והצלת הקרובים להם. מתן סיוע קל, ישיר, זמין ועידוד מערכות תמיכה טבעיות לפעולה יכולים לגרום לשינוי חיובי, משמעותי בהתמודדות עם התגובות הקשות הנובעות מן האירוע.

צוות צח"י
הגדרת תחומי פעילות וצוותים
 (עדכון 1 יוני 2007)

מבנה הצוות

דוא"ל: tsachi@y-m.co.il כוללת את כל הרשומים למעלה.

תפקידי צוות חירום יישובי בתחומים השונים

מטה

ברגיעה:

1. ארגון וריכוז הכנות הישוב לאירועי חרום.
  2. עבודת מטה יחד עם רכזי התחומים לתדרוך ותאום בימי רגיעה.
  3. הכנת תיק נתונים לחרום: רשימות טלפונים, תיק ישוב וכו'.
  4. שילובם בצח"י של מזכיר ומנהל קהילה.
- בחרום:
5. פתיחת מוקד במטה (ליד המוזיאון) ואזעקת צוותי חרום.
  6. סיוע לטיפול באירוע למפקדת האירוע (צה"ל/משטרה) או המועצה.
  7. תיאום פעילות הצוות בתחומים השונים בקיבוץ ומול גורמי חוץ.
  8. קיום מפגשי תאום והערכה עם ראשי צוותים וגיבוש תמונת מצב בישוב בהקשר לאירוע.
  9. תיאום הפעלת גורמי ההתערבות ושיתוף פעולה איתם.
  10. העברת מידע שוטף לתושבים. תאום דיווחים לתקשורת.
  11. קשר עם ישובים סמוכים, בעלי תפקידים ונבחרים ציבור.

תחום ביטחון

ברגיעה:

1. תרגול ארגון ותדרוך כנת כוננות מאבטחים ונושאי נשק לקראת פעילות בחירום.
  2. ארגון ושיבוץ אוכלוסיה למקלטים, מבנים ממוגנים. הכנת מקלטים ומבנים לחרום.
  3. בדיקת שמישות תקופתית למקלטים, מכשירי קשר, נשק, תחמושת, מפות, ציוד מטה.
- בחרום:
4. תיאום תגובה ראשונית לאירוע ביטחוני (הקפצת כיתת כוננות).
  5. מתן הנחיות לתושבים בהקשר לשימוש במקלטים ומרחבים ממוגנים.
  6. מתן הנחיות לבתי הספר להתנהגות במצבי חרום שונים (ארגון פינוי לפי הצורך).
  7. דיווח ואזעקת גורמים שונים מבחוץ.
  8. תיאום עם גורמי הביטחון וההצלה – צה"ל, משטרה, מד"א, מכבי אש, מועצה, אחרים.
  9. אבטחת הישוב או סיוע בליוויים וארגון שמירה בהתאם לנסיבות/הוראות צה"ל.
  10. תכנון הפעלת פעילות ביטחונית מתמשכת בישוב בתיאום ועל פי הנחיית צה"ל/משטרה.

תחום בריאות

ברגיעה:

1. הכנה תרגול ותדרוך צוותי חובשים ופינוי לפעילות בחרום.
  2. ארגון ציוד, ערכת עזרה ראשונה ומלאים חיוניים לחרום.
  3. הכנת מקלט מרפאה.
- בחרום:
4. טיפול ראשוני בנפגעים ובפינויים בתיאום עם גורמי הביטחון וההצלה ורכז צח"י.
  5. קישור לגורמי מד"א, הצלה, רפואה, בתי חולים – בתיאום עם המועצה וצח"י.
  6. סיוע למשפחות נפגעים להגיע לבתי החולים וכד'.
  7. סיוע לגורמים מוסמכים ביזיהוי חללים.
  8. תיאום פעולות הקשורות לליווי רפואי, חלוקת תרופות, ציוד עזרה ראשונה.
  9. תיאום פעילות סיוע לנפגעי הלבם ואוכלוסיה בסיכון עם צוות רווחה.
  10. דיווח למועצה על נפגעי הלבם ואוכלוסיה בסיכון (פגיעה משנית).

תחום לוגיסטיקה

- ברגיעה:
1. תיאום וטיפול לאבטחת צרכים חיוניים – מים, מזון, חשמל, תחבורה, כבוי שרפות וכד'.
  2. הכנת ציוד וצוותים לתפעול ציוד מכני ותיקון נזקים בחרום.
- בחרום:
3. תפעול ותאום צוותי עזרה במוקדי פגיעה ונזקים ביישוב.
  4. תיאום השגת משאבים לקיום האוכלוסייה תוך הצגת צרכים למועצה.
  5. סיוע לגורמי ההתערבות המסייעים ליישוב.
  6. חלוקת משאבי קיום לאוכלוסייה.
  7. מתן/קבלת סיוע ליישובים שכנים במסגרת סיוע הדדי בין יישובים.

תחום הזנה – תברואה

1. ארגון צוות ביטול לחרום
2. ארגון מקום חילופי וציוד חילופי לביטול
3. ארגון צוותים לחלוקת אוכל
4. ארגון צוותים לפינוי אשפה

תחום מידע לציבור, הסברה, דוברות ותקשורת

1. הכנת דף הנחיות לחברים (הדבקה עם מגנט על המקרר?).
2. הפעלת מוקד מידע יישובי.
3. טיפול במידע לסוגיו – איסוף נתונים, ארגון והפצת המידע לתושבים.
4. שמירת קשר רצוף עם מוקדי מידע במועצה, מוקד הגוש, בתי חולים וכו'.
5. מתן מידע לתקשורת בתיאום עם המועצה וגורמים מוסמכים (צה"ל/משטרה)
6. ארגון ותיאום ההסברה ונוהלי התנהגות לאוכלוסייה בתיאום עם הגורמים המוסמכים.
7. דוברות והצגת עמדת הקיבוץ והקהילה.
8. התייחסות מיידית לשמועות לא בדוקות.

תחום רווחה

1. מיפוי אוכלוסייה רגישה/בסיכון מתן פתרונות ברמה אישית וסיוע ע"י ליווי צמוד בחרום.
2. שיבוץ מתנדבים ותדרוכם לסיוע לבית הבריאות להתארגנות בחרום.
3. סיוע וטיפול בפרט, בנפגעים ומשפחותיהם כולל תמיכה מתמשכת.
4. קשר עם מוסדות ומתקני אשפוז וסיוע למשפחות.
5. סיוע בהודעה למשפחות נפגעים (סיוע לגורמי מקצוע).
6. קשר עם גורמי רווחה וקהילה, מוסד לביטוח לאומי, בתיאום והכוונת רווחה מועצה.
7. הפעלת פעילים ומערכות תמיכה בקהילה.
8. עידוד הקהילה לקבלת עזרה נפשית על ידי פנייה לקו פתוח לשאלות או סיוע נפשי.
9. ייזום פעולות להגברת החוסן הקהילתי, פעילות מלכדת הקהילה ומשפרת החוסן.
10. ארגון ותיאום פעולות הפגה, אוורור, ומפגשי דיבוב לפי הצורך לתושבים.

תחום חינוך, תרבות, נוער

1. הכנת ותרגול בתי הספר למצבי חירום שונים.
2. תיאום הטיפול בילדי היישוב.
3. תיאום קשר עם מוסדות חינוך, הורים ומחלקת החינוך במועצה.
4. טיפול ותיאום בילדי היישוב הלומדים במסגרות מחוץ ליישוב/מסגרות חינוך מיוחד.
5. ייזום, תיאום והפעלת פעולות הפגה והעסקת ילדים ונוער.
6. תאום פעולה עם צוות חינוך במועצה אזורית. איתור מקומות אפשריים לפינוי ואמצעי הובלה.
7. הכנות ותדרוכים למקרה של צורך בפינוי בתי ספר והכנת מסגרות לימודים חליפיות.